

Mateřská škola, Ostrava-Poruba, Nezvalovo nám. 856,
příspěvková organizace

PLÁN PODPORY NADÁNÍ

2022 - 2024

Zpracovala: Bc. Radka Kredbová, Mgr. Markéta Klubalová a kolektiv
pedagogů

Typologie nadaných dětí

Každé dítě je individualita a platí to i o dětech, které vykazují nadprůměrné rozumové schopnosti. Domníváme se, že z toho je vždy nutné při diagnostikování a hodnocení všech dětí vycházet. Níže popsaná typologie nadaných dětí nemá sloužit k „zaškatulkování“ jednotlivých dětí ve školní třídě k příslušným typům a kategoriím. Chceme ukázat, s jakými možnými obecnými typy nadaných dětí může učitel nejčastěji počítat. Podle Bettse a Neihartové (1988) existuje **6 základních typů nadaných dětí**:

Úspěšné nadané dítě

Učitel toto dítě často správně identifikuje. Je to dítě, které se velmi dobře přizpůsobuje a vzdělává, dovede jednat s dospělými, je poslušné a nemá žádné problémy chování.

Vysoce tvořivé nadané dítě

Takové dítě stále vymýšlí něco nového, experimentuje. Je pro něj obtížné přizpůsobit se pevnému školnímu systému. Opravuje dospělé, chce měnit školní pravidla, špatně se ovládá. Chování takových dětí bývá velmi konfliktní.

Nadané dítě maskující své schopnosti

Takové dítě obvykle schovává, maskuje své skutečné, často nadprůměrné schopnosti jen proto, aby bylo přijato ostatními. Obecně platí, že tyto děti mívají velmi nízké sebevědomí i sebehodnocení a často jsou velmi frustrovány. Tento typ se často týká nadaných dívek.

„Ztroskotané, odpadlé“ nadané dítě

Dítě tohoto typu stojí často v opozici, proti všem a všemu. Protestuje proti dospělým, rodičům i učitelům, kamarádům, sourozencům, proti celé společnosti. Je stále nespokojeno a dává to najevo. Také ono má snížené sebevědomí, a zároveň má pocit, že mu nikdo nerozumí. Buď vyrušuje nebo zcela již rezignovalo, ztratilo motivaci a odmítá jakékoli činnosti.

Nadané dítě s určitou vývojovou poruchou (nejčastěji se specifickou vývojovou poruchou učení.)

Tyto děti bývají velmi nadané, ale jejich vzdělávání tomu zdaleka neodpovídají. Jejich úkoly bývají často nedokončené, nejsou schopny pracovat pod časovým tlakem a bojí se jakéhokoliv selhání. Většinou jsou hodnoceny jako děti s průměrnými schopnostmi.

Autonomní nadané dítě

Toto dítě bývá velmi nezávislé, vystačí si samo se sebou. Je schopno riskovat, má velmi pozitivní sebehodnocení a využívá vzdělávací systém tak, aby z něj sám měl co nejvíc užitku
Literatura: Betts, G.T., Neihart, M. (1988) Profiles of gifted and talented. In: Gifted Child Quarterly, 32 (2), 248–253

Některé rozdíly mezi bystrým a nadaným dítětem

Řada učitelů dovede dobře nadané dítě identifikovat. Vychází při tom z vlastní pedagogické zkušenosti a praxe. Některé pedagogické výzkumy však ukazují, že učitelé často zaměňují projevy chování rozumově nadaného dítěte s dítětem šikovným, bystrým (Cvetkovič – Lay, 1998). Jak bystré, tak rozumově nadané dítě má specifické vzdělávací potřeby a potřebuje k optimálnímu rozvoji podněty a vzdělávací materiály, které odpovídají jeho kognitivní úrovni. Níže uvedená tabulka ukazuje některé typické rozdíly v chování.

Bystré dítě

Umí odpovídat
Zajímá se
Má dobré nápady
Odpovídá na otázky
Je vůdcem skupiny
Jednoduše se učí
Mezi vrstevníky je oblíben
Chápe významy
Přesně kopíruje zadaná řešení
Dobře se cítí ve škole, ve školce
Přijímá informace
Je vytrvalé při sledování
Je spokojené s vlastním učením a výsledky

Nadané dítě

Klade další otázky.
Je zvědavé.
Má neobvyklé nápady.
Zajímají jej detaily, rozpracovává, dokončuje.
Je samostatné, často pracuje sám.
Většinu už zná.
Víc mu vyhovuje společnost starších dětí
Dělá závěry.
Vytváří nová řešení.
Dobře se cítí, když se učí (něco nového).
Využívá informace.
Sleduje pozorně.
Je velmi sebekritické

Náš postup

Na základě této typologie by měli učitelé ve svých třídách takové děti identifikovat, mít o nich přehled a vzájemně se o nich s ostatními pedagogy informovat. Dětem, které se ve větší míře budou zajímat o určitou oblast, nabídnou učitelé rozšíření vědomostí a znalostí zábavnou, hravou formou. Pedagogové umožní, aby si dítě mohlo dále rozvíjet uspořádají pro děti a rodiče aktivity – např. Logická olympiáda, exkurze do Světa techniky, kroužek „Zvídavá sova“ (křížovky, sudoku, rébusy, hlavolamy, piškvorky)

PLÁN VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH DĚTÍ:

- ♥ Seznámení pedagogů s aktualizovaným materiálem „Plán péče o nadané a mimořádně nadané děti“
- ♥ Aktualizace seznamů nadaných dětí ve všech třídách, individuálních rozhovorů s dětmi, rodiči, pedagogy
- ♥ Věnovat vytipovaným dětem zvýšenou a systematictější pozornost. Do diagnostiky uvádět případný pokrok, úspěchy, změny.
- ♥ Založit si své vlastní portfolio, kam si učitelé kroužku „Zvídavá sova“ budou zakládat kopie úspěšných prací, přípravy ke kroužku, případně vést poznámky o účasti v soutěžích, umístění, aktivity konané v rámci exkurzí a další informace ohledně DVPP.
- ♥ Každoročně během září až října pracovat s literaturou a ostatními metodickými materiály k této problematice.
- ♥ Pravidelně informovat o této problematice rodiče, individuální konzultace – v rámci kroužku pozvat rodiče a naplánovat společné aktivity.
- ♥ V případě doporučení PPP zpracovat IVP pro mimořádně nadané dítě.
- ♥ Volit vhodné metody a formy práce (akcelerace, obohacování, diferenciací).
- ♥ Pokračovat v práci kroužku „Zvídavá sova“ (rozšiřovat nabídku činností), dalších kroužků (případně nabízet další zájmové útvary dle nabídky a požadavků dětí).

Naplň kroužku „Zvídavá sova“

DESKOVÉ HRY a LOGICKÉ HRY

Děti se seznámí s pravidly a strategiemi klasických i moderních deskových a karetních společenských her. Při hrách se děti naučí trpělivosti, soustředění, spolupráce, respektování pravidel her, ale také umění prohrávat. Deskové hry nabídnou kromě zábavy a rozvoje také setkání s kamarády (to jim počítač nenabídne).

U dětí budeme rozvíjet logické myšlení, pregramotnosti ve všech oblastech, dávání si do souvislosti osvojené poznatky.

MANIPULAČNÍ A TVOŘIVÉ ČINNOSTI

Děti si vyzkouší a zdokonalí svoji zručnost při práci s tradičním i netradičním materiálem (např. papír, karton, korálky, drátky, látka, pedig nebo sádra).

Vyzkoušíme si různé výtvarné a řemeslné techniky. Upleteme košík, odrátujeme kamínky a různé nádoby, vyrobíme si šperky např. náušnice, náramky nebo přívěšky, zkusíme si různé techniky barvení triček a navlékání korálků, seznámíme se s barvami na sklo, vyrobíme vánoční i velikonoční ozdoby... a spousta dalších zajímavých činností.

BADATELSKÉ A EXPERIMENTÁLNÍ ČINNOSTI

Vytváření podnětného prostředí, ve kterém budou mít děti možnost zkoumat a objevovat. Pozorovat život kolem sebe, sami se o něco starat a vytvářet.

EXKURZE A PROJEKTOVÉ DNY VE ŠKOLE A MIMO ŠKOLU

Zaměřeno hlavně na polytechnické vzdělávání – Planetárium, Malá technická univerzita, Svět techniky apod. Spolupráce s VUT Ostrava, SŠ prof. Z.Matějčka (košíkáři).

DVPP v oblasti nadání a diagnostiky:

Lidové zvyky a jejich význam a využití při práci s dětmi	KVIC	1	4
Rozvoj řeči, fonologického uvědomování – předčtenářská gramotnost	LUŽÁNKY	2	8
Rozvoj zrakového a prostorového vnímání – matematická pregramotnost	LUŽÁNKY	2	8
Diagnostika a rozvoj schopností dítěte předškolního věku	LUŽÁNKY	1	16
Hudebně relaxační aktivity ovlivňující chování dětí s ADHD	KVIC	1	4
Environmentální činnosti v mateřské škole ve třídě i venku	KVIC	1	8
Studánky víly Rozárky – environmentální výchova	KVIC	2	12
Metoda dobrého startu	KVIC	1	8
Hry s rytmem a pohybem pro děti	Muzikohraní, z.s.	1	32
Co ještě můžeme udělat pro děti s OŠD v MŠ	NPI	1	4
Paměť a hry na rozvoj paměti	KVIC	1	

Badatelství v MŠ	HELLO	1	8
Tvořivá hra v MŠ a začleňování do výchovně vzdělávacího procesu	KVIC	2	5
Jak sledovat pokroky u dětí a efektivně plánovat jeho další rozvoj	KVIC	1	7
Pokusy a objevy v MŠ	KVIC	1	2
Polytechnická vzdělávání pro nejmenší. Světlo a barvy	KVIC	1	8

Nadané dítě v MŠ

V našich MŠ se budeme věnovat nadaným dětem a pro pedagogy jsme si společně vytvořili manuál, jak poznáme, zda je dítě opravdu nadané, a jak s jeho nadáním dále pracovat, protože se jedná o opravdu náročnou práci po všech stránkách. U dětí je nejdůležitější brát ohled na jeho individuální potřeby a rozvíjet ho rovnoměrně dle jeho možností.

Většina rodičů si přeje mít krásné, zdravé a nadané dítě. Nadání a talent je dar, ale je potřeba vědět, jako ho využít a dále rozvíjet. Nadané děti často vyžadují speciální péči i přístup, projevy jejich chování bývají odlišné od jejich vrstevníků.

Pokud máte dojem, že je dítě nadané, je dobré se na jejich nadání zaměřit, ale zbytečně na něho neupozorňovat a nevyzdvihovat. V takovém případě se mnohdy totiž stává, že dítě se zablokuje vnitřně nebo i vůči svému okolí, začne si připadat zajímavé a upozorňovat na sebe.

Jak poznáme nadané dítě

Nadání a talent se projevuje v různých oblastech. Je dobré, když se nám podaří je objevit co nejdříve. Usnadní to život dítěti i rodičům. Je totiž důležité si uvědomit, že nadání a talent nemusí mít a nemá jen „kladné“ projevy, ale i spoustu „záporných“.

K talentovanému dítěti je třeba si vytvořit speciální přístup. Vývoj dítěte ve většině případů probíhá nerovnoměrně, není to tak, že by dítě bylo ve všem nadané. V některých oblastech sice předčí své vrstevníky, ale jinde může být výrazně pozadu.

Jaké jsou tedy znaky nadaných dětí:

- ♥ **Paměť a znalosti** – mají vynikající paměť, dokážou zpracovávat a využívat získané informace
- ♥ **Schopnost sebeřízení** – dítě samo ví, jak se učit a dokáže samo své učení kontrolovat
- ♥ **Rychlost myšlení** – někdy dítě delší dobu plánuje, ale potom se o to rychleji rozhoduje
- ♥ **Zpracování problémů** – schopnost třídění informací na podstatné a méně podstatné, snadno se doberou k jádru věci
- ♥ **Pružnost myšlení** – dokáží přijmout i jiný způsob řešení
- ♥ **Dávají přednost složitému** – baví je dělat věci a hry složitější, protože je to potom víc baví, složitější věci jsou pro ně zajímavější
- ♥ **Mimořádná schopnost soustředění** již od raného věku, velmi brzy se naučí mluvit, číst, psát
- ♥ **Předčasnost** – pokroky v určité oblasti dělají nadané děti dříve, než je běžné v průměrné populaci
- ♥ **Trvání na vlastním tempu a postupu** – děti se učí rychleji anebo jiným způsobem než průměrné nebo i chytré děti, potřebují minimální pomoc z vnějšku, většinou se učí samy
- ♥ **Tvořivost** – děti samy objevují pravidla a zákonitosti a tvoří vlastní, často svérázné způsoby řešení problémů

- ♥ **Mimořádná vnitřní motivace** – až zarputile se věnují studiu a řešení problému
- ♥ **Přecitlivělost** – obvykle bývá doprovázena až bouřlivými emočními reakcemi, to je patrné zvláště u chlapců, kdy se objevuje větší vzdorovitost. Dívky naproti tomu často reagují tím, že se uzavrou, pláčou v soukromí, nebo se problémy emočního rázu odrazí ve zdravotních obtížích (bolest břicha)
- ♥ **Touha po nezávislosti**
- ♥ **Menší potřeba spánku**

Práce a podpora nadání je důležitá nejen pro realizaci a pozdější uplatnění onoho nadaného jedince, ale má velký přínos i pro společnost. Je prokázáno, že potenciál, který není využíván, může ztrácet na kvalitě, nebo i dokonce zaniknout.

Je tedy důležité, aby dítě:

- ♥ mělo podmínky pro to, aby si mohlo vyzkoušet, pro co má předpoklady
- ♥ bylo motivováno ke kvalitnímu výkonu
- ♥ mělo podporu (rodina, škola...) a možnost adekvátního vzdělání
- ♥ bylo chváleno za to, co dokázalo

Na nás učitelích a rodičích spočívá hlavní a důležitý úkol, poskytnout malému človíčkovi pocit zázemí, lásky, dávat mu najevo pochopení a podporu nejen ve chvílích kdy se daří, ale i ve slabších okamžicích.

Co s mimořádně nadanými v běžné třídě?

Vzhledem k integračním tendencím ve vzdělávání nadaných je třeba připomenout i základní zásady práce s nadanými v běžné třídě. Nadaní nemají příliš v oblibě dril a časté opakování, které se v běžné třídě objevuje poměrně často. Dítě určitou informaci ve škole slyší třikrát: nejprve, když učitel představí téma, potom při samotném vzdělávání a na závěr při zopakování a hodnocení. Tento systém práce je pro nadané ztrátou času, většinou si informaci zapamatují napoprvé. Z tohoto důvodu bychom jim měli umožnit pracovat jejich vlastním rychlejším tempem, méně procvičovat a umožnit jim spíše postup dopředu. Vzdělávání by mělo být dostatečně stimulující (dostatečně náročná). Nadaní jsou nezávislí jedinci, kteří ocení větší samostatnost nejen při samém vzdělávání a výchově, ale i při rozhodování, příp. hodnocení vlastní práce. Také charakter úkolů, na kterých pracují, by se měl nepatrně pozměnit. Vyžadují spíše divergentní, kreativní a abstraktní úlohy. Vzdělávání by mělo být založeno z velké části na badatelském a experimentálním učení. Je zcela nezbytné umožnit těmto dětem styk s intelektuálními vrstevníky, neboť jejich věkoví vrstevníci jen zřídka dokáží ocenit jejich schopnosti a dovednosti, čímž samozřejmě nadaní trpí a následně se to projevuje i v sociální oblasti.

A jaký by měl být učitel mimořádně nadaných?

Jde o velmi žhavou a často diskutovanou otázku. Je učitel běžné školy schopen vzdělávat nadané jedince? Musí být sám nadaný či nikoliv? Davis a Rimm vytyčili hlavní charakteristiky a kompetence, kterými by, dle jejich mínění, měl učitel nadaných žáků vládnout.

Učitel nadaných je nadprůměrně inteligentní, má kulturní a intelektuální zájmy, touží po dokonalosti, je entusiastický a toleratní, dobře vychází s nadanými lidmi a má široké všeobecné znalosti.

Zná podstatu nadání a potřeby nadaných, dokáže nadané žáky identifikovat, dokáže rozvíjet či vybírat vhodné metody, postupy a materiály pro vzdělávání nadaných, je zručný učitel s dobrými vlastnostmi myšlení včetně tvořivosti a řešení problémů, je dobrý v kladení otázek.

Dokáže učit individualizovaně, dokáže pracovat s nadanými z různých etnických skupin, je dobrý poradce nadaných a talentovaných.

Je informovaný o problematice, postojích a přístupech učitele k nadaným, velká tolerance, empatické chování a entusiasmus (zapálený pro danou věc) jsou důležitějšími faktory, které pozitivně ovlivňují vzdělávání.

Závěr

Ať zvolíme jakékoli formy či metody vzdělávání nadaných dětí, musíme mít vždy na paměti, že jejich schopnosti musí být přijímány, oceňovány a podporovány učiteli, rodiči, vrstevníky i celou společností. Je nezbytné našim dětem poskytnout zkušenosti, které prohloubí jejich znalosti a dovednosti. Za tímto účelem musíme ve škole vytvořit dostatečně stimulující a interaktivní prostředí, kde budou respektovány individuální rozdíly dětí i jejich potenciál. Vzdělávání však bude dostatečně účinné pouze v případě, že všichni učitelé budou ochotni poskytnout dětem vhodné formy a metody, které odpovídají jejich potřebám a odlišnostem.